

مواقیت الصلاة:

وقت نمازها

س۳/ متى يكون منتصف الليل؟

پرسش ۳:
نیمه شب چه هنگام است؟

ج/ منتصف الليل هو منتصف الوقت بين غروب الشمس وطلوع الفجر الصادق أي منتصف الوقت بين وقتي صلاة المغرب والفجر.

پاسخ:
نیمه شب، نیمه زمان بین غروب خورشید و طلوع فجر صادق است؛ یا همان نیمه زمان بین وقت نماز مغرب و فجر می باشد.

س۴/ لو صلى عند سماع الأذان ثم انكشف عدم دخول وقت الفريضة ما حكم صلاته؟

پرسش ۴:
اگر (شخصی) هنگام شنیدن صدای اذان نماز بخواند سپس معلوم شود که داخل وقت نماز نشده است، نمازش چه حکمی دارد؟

ج/ يعيد صلاته.

پاسخ:
نمازش را تکرار می کند.

س۵/ بعد أن أكمل صلاة الظهر تذكر أنه لم يأت بصلاة الصبح من نفس اليوم ولا يمكنه العدول، فماذا يفعل؟

پرسش ۵:
اگر پس از تمام کردن نماز ظهر به یاد آورد که نماز صبح آن روز را نخوانده است و امکان

بازگشت نداشته باشد، چه باید بکند؟

ج/ يقضيها بعدها.

پاسخ:

پس از آن، قضایش را به جامی آورد.

س ۶/ هناك تحديد لأوقات الصلاة وهي موضحة في الشرائع، ماذا إذا لم يكن بوسع المكلف معرفة الوقت بها وهو يعيش في بلدان غير إسلامية يقصر فيها النهار جدا؟

پرسش ۶:

وقت‌های معینی برای نمازها مشخص شده که در کتاب شرایع مشخص است؛ اگر مکلف نتواند وقت نمازها را تشخیص دهد و در سرزمینی غیر اسلامی باشد و روز در آن سرزمین بسیار کوتاه باشد، تکلیف چیست؟

ج/ بالنسبة لوقت المغرب يمكن تمييزه بسهولة لأنه عبارة عن غياب القرص، أما الزوال فإن عجز عن تمييزه كما مبين في الشرائع ولم يكن عنده جدول حساب دقته ويعتمد عليه فيعتبر الزوال منتصف الوقت بين الشروق والغروب، وأما وقت الفجر فإن كان بالإمكان ترقبه ومعرفته من علامته التي بينتها في الشرائع فبها، وإلا فهو يحسب عندما تكون الشمس ۱۹ درجة تحت الأفق، وإن لم يمكن هذا فهو قبل الشروق بساعة ونصف أي ۹۰ دقيقة.

پاسخ:

در خصوص وقت مغرب، تشخیص آن به راحتی انجام می‌گیرد، چرا که عبارت است از ناپدید شدن قرص خورشید. اما در مورد زوال (نیم‌روز) اگر همان‌طور که در شرایع آمده است، ناتوان از تشخیص آن باشد و جدول محاسباتی دقیقی هم در اختیار نداشته باشد که بتواند به آن اعتماد کند، زوال را نیمه فاصله زمانی طلوع و غروب به حساب آورد. اما در مورد وقت فجر (نماز صبح) اگر بتواند آن را با توجه به علامتش - که در کتاب شرایع بیان کردم تشخیص دهد- چنین کند، وگرنه وقت آن را موقعی که خورشید ۱۹ درجه زیر افق قرار دارد محاسبه می‌نماید و اگر این امکان فراهم نباشد وقتش یک ساعت و نیم یا ۹۰ دقیقه- پیش از طلوع می‌باشد.

س۷/ عندما يكون لتحديد وقت الصلاة أكثر من خيار كما في التعرف على صلاة الفجر مثلاً، فهل المكلف بالخيار بالعمل بأي تحديد شاء؟

پرسش ۷:

برای مشخص نمودن وقت نماز به عنوان مثال مشخص نمودن وقت نماز صبح- بیش از یک انتخاب وجود دارد. آیا مکلف می تواند به هر کدام از انتخاب ها با صلاح دید خود عمل کند؟

ج/ ترتیب و لیس تخییر وهذا هو النص: (وأما وقت الفجر فإن كان بالإمكان ترقبه ومعرفة من علامته التي بينها في الشرائع فيها، وإلا فهو يحسب عندما تكون الشمس ۱۹ درجة تحت الأفق، وإن لم يمكن هذا فهو قبل الشروق بساعة ونصف أي ۹۰ دقيقة).

پاسخ:

در این خصوص ترتیب وجود دارد نه حق انتخاب؛ متن (مربوط به وقت نماز صبح) به شرح زیر می باشد: (اما وقت فجر (نماز صبح)، اگر بتواند آن را با توجه به علامتش - که در کتاب شرایع بیان کردم- تشخیص دهد، چنین کند و گرنه وقت آن را موقعی که خورشید ۱۹ درجه زیر آفق قرار دارد محاسبه می نماید و اگر این امکان فراهم نباشد، وقتش یک ساعت و نیم - یا ۹۰ دقیقه- پیش از طلوع می باشد).

س۸/ أحد طرق تحديد الفجر هو أن تكون الشمس ۱۹ درجة تحت الأفق، كيف يمكن التعرف على ذلك؟

پرسش ۸:

یکی از راه های مشخص کردن فجر (وقت نماز صبح) این است که خورشید ۱۹ درجه زیر آفق باشد. چگونه می توان به آن پی برد؟

ج/ بالحسابات الرياضية المتوفرة لحركة الشمس والأرض.

پاسخ:

با محاسبات ریاضیاتی که در زمینه حرکت خورشید و زمین وجود دارد.

س ۹/ هل يجوز في معرفة الوقت الاعتماد على تقويم الأوقات التي تعمل في بلدان غير إسلامية، أو في بلدان إسلامية أهلها غير مؤمنين ؟

پرسش ۹:

آیا برای تشخیص وقت نماز جایز است به گاه‌شمارهایی که در کشورهای غیر اسلامی یا در کشورهای اسلامی که ساکنین آن مؤمن نیستند تدوین می‌شود، اعتماد کنیم؟

ج/ التقويم إذا كان موافقاً للأوقات الشرعية يجوز العمل به، فلا بد أولاً من فحص التقويم وتدقيق مدى مطابقته للوقت الشرعي قبل العمل به.

پاسخ:

اگر تقویم با اوقات شرعی سازگار باشد عمل به آن جایز است؛ پس باید پیش از عمل براساس آن، ابتدا در مورد تقویم و میزان مطابقتش با وقت شرعی تحقیق شود.

س ۱۰/ الصلاة في القطب والأماكن التي لا تشرق بها الشمس لفترة من الزمن، أو التي تشرق بها الشمس لفترة من الزمن دون أن تغيب، أو التي تشرق بها لفترة وجيزة الخ، كيف تكون ؟

پرسش ۱۰:

نماز در قطب و مکان‌هایی که برای مدتی خورشید در آن نمی‌تابد یا برای مدتی بدون اینکه پنهان شود می‌تابد، یا مناطقی که مدت اندکی در آن می‌تابد و ...، به چه صورت است؟

ج/ بالنسبة للصلاة في الأماكن المذكورة:

پاسخ:

در مورد نماز در مکان‌های ذکر شده:

إن تميز عنده شروق وغروب صحيحان كليان، أي مع ظلام وضوء وفجر صادق فيعمل بحسبهما كما مبين في الشرائع.

اگر طلوع و غروب خورشید را تشخیص دهد، هر دو صحیح است؛ یعنی با تاریک شدن، روشنایی و فجر صادق. در این صورت همان‌طور که در شرایع گفته شده- باید طبق آن عمل

وإن تميز عنده شروق وغروب ولم يتميز عنده ظلام وضوء (فجر صادق) قبل الشروق، فصلاة المغرب وقتها غروب الشمس، وصلاة الفجر وقتها من ساعة ونصف قبل شروق الشمس إلى شروقها، هذا إن كان وقت الليل أو غياب الشمس أكثر من ساعة ونصف. أما إن كان وقت الليل أو غياب الشمس ساعة ونصف أو أقل، فصلاة الفجر وقتها يمتد من بعد الغروب وما يكفي لأداء صلاتي المغرب والعشاء إلى ما قبل شروق الشمس، والإمساك وقته إلى ما قبل شروق الشمس ولو بلحظة سواء كان غروب الشمس ساعة أو عشر ساعات.

اگر طلوع و غروب را تشخیص دهد، ولی تاریکی و روشنایی (فجر صادق) پیش از طلوع خورشید را تشخیص ندهد، وقت نماز مغرب، هنگام غروب خورشید و وقت نماز صبح، از یک ساعت و نیم پیش از طلوع خورشید تا طلوع آن می باشد؛ این در صورتی است که مدت شب یا پنهان شدن خورشید بیشتر از یک ساعت و نیم باشد. اگر مدت شب یا پنهان شدن خورشید یک ساعت و نیم یا کمتر باشد وقت نماز صبح از بعد از مغرب به اضافه خواندن نماز مغرب و عشا تا پیش از طلوع خورشید ادامه می یابد، و وقت امساك تا پیش از طلوع خورشید می باشد حتی اگر یک لحظه باشد؛ می خواهد غروب خورشید، یک ساعت باشد یا ده ساعت.

وإن لم يتميز عنده شروق وغروب: فهو إما يكون ليلاً مستمراً أو نهاراً مستمراً ٢٤ ساعة، وفي كلا الحالين يقسم الوقت إلى ١٢ ساعة نهار و١٢ ساعة ليل.

اگر نتواند طلوع و غروب را تشخیص دهد و یا شب ٢٤ ساعت یا روز ٢٤ ساعت ادامه داشته باشد، در هر دو حالت، (شبانہ روز) به ١٢ ساعت روز و ١٢ ساعت شب تقسیم می شود.

أما كيف يحددهما، أي حدود كل ١٢ ساعة ؟

اما چگونه آن دو را مشخص نماید؛ یعنی حدود هر ١٢ ساعت را؟

ففي النهار المستمر يمكنه أن يحدد منتصف النهار لليوم من أعلى نقطة لقرص الشمس خلال ذلك اليوم، فتكون هذه النقطة هي منتصف النهار أي منتصف الـ ١٢ ساعة.

در وضعیتی که همواره روز است می تواند در آن روز نیمه روز را هنگامی که قرص خورشید در بالاترین نقطه قرار دارد مشخص کند؛ این نقطه، نیمه روز می باشد؛ یا نیمه ١٢ ساعت.

أما إن كان ليلاً مستمراً أي أنه لا يوجد شروق للشمس فيكون الوقت الأكثر إضاءة هو منتصف النهار أي منتصف الـ ١٢ ساعة.

اما اگر همواره شب باشد یعنی طلوع خورشید وجود نداشته باشد، نورانی ترین هنگام، نیمه روز یا همان نیمه ١٢ ساعت می باشد.

وهذا منتصف النهار هو وقت الزوال أي يصلي فيه الظهرين.

این نیمه روز همان وقت زوال محسوب می شود، یا وقتی که نماز ظهر و عصر در آن اقامه می شود.

فوقت صلاة الفجر يمتد من قبل الشروق المفروض بساعة ونصف إلى الشروق.

وقت نماز صبح يك ساعت و نیم پیش از طلوع فرضی تا طلوع می باشد

ويصلي المغرب عند وقت الغروب المفروض.

و نماز مغرب را هنگام مغرب فرضی می خواند

والصيام يعتمد على وقتي طلوع الفجر والغروب أو وقتي صلاة الفجر وصلاة المغرب.

و در روزه به وقت طلوع فجر و وقت مغرب یا وقت نماز صبح و نماز مغرب اعتماد می شود.

س ۱۱ / في الجواب السابق (في فرض كون الليل أو غروب الشمس ساعة ونصف أو أقل) ورد: (والإمساك وقته إلى ما قبل شروق الشمس ولو بلحظة سواء كان غروب الشمس ساعة أو عشر ساعات)، ما وجه التردد بين الساعة والعشر ساعات؟

پرسش ۱۱:

در پاسخ پیشین: (در حالتی که شب یا غروب خورشید یک ساعت و نیم یا کمتر باشد) گفته شد: (وقت امساك تا پیش از طلوع خورشید می باشد حتی اگر یک لحظه باشد؛ می خواهد غروب خورشید، یک ساعت باشد یا ده ساعت). علت آوردن بین یک ساعت و ده ساعت چیست؟

ج/ هو مثال للتوضیح.

پاسخ:

مثالی برای روشن شدن مطلب می باشد.

س ۱۲ / المحبوس الذي لا يعلم بأوقات الصلاة ولا يعرف ليلاً من نهار، كيف يؤدي فرائضه؟

پرسش ۱۲:

زندانی که از اوقات نماز بی خبر است و شب را از روز تشخیص نمی دهد نمازهای واجبش را چگونه به جا آورد؟

ج/ إذا كان يستطيع تحصيل ظن أو الاحتمال بدخول الوقت، فإنه يعمل ويؤدي فرائضه بحسب الظن أو الاحتمال الذي حصله، وإذا لم يكن يستطيع تحصيل حتى الاحتمال فإنه يوزع الفرائض الخمس على مدة استيقاضه فيكون عمله هكذا: عند استيقاضه من النوم يصلي الفجر، وقبل أن ينام يصلي المغرب والعشاء، وبينهما (أي بين الفجر والمغرب) يصلي الظهر والعصر.

پاسخ:

اگر با حدس و گمان بتواند وارد شدن به وقت نماز را تشخیص دهد با همان ظن و گمان یا احتمالی که می دهد، نماز بگزارد و اگر حتی احتمالی هم نمی تواند داشته باشد نمازهای

پنج گانه‌اش را در مدت بیدار ماندنش تقسیم کند به این ترتیب که: هنگام بیدار شدن از خواب نماز صبح را به جا آورد، قبل از خوابیدن نماز مغرب و عشا را و بین این دو (یعنی بین صبح و مغرب) نماز ظهر و عصر را بخواند.

س ۱۳/ ورد في الشرائع: (وإن أدرك الطهارة وخمس ركعات قبل الغروب لزمته الفريضة) أي الظهر والعصر، فماذا لو كان مضطراً وأدرك قبل الفجر وقتاً يكفيه للطهارة وبعض الركعات، فهل يجب عليه أداء فريضتي المغرب والعشاء؟

پرسش ۱۳:

در کتاب شرایع آمده است (اگر پاک شد و پنج رکعت پیش از غروب زمان داشته باشد به جا آوردن دو فریضه واجب می‌شود)؛ یعنی فریضه‌های ظهر و عصر. حال اگر شخصی مضطراً باشد و پیش از فجر پاک شود و برای چند رکعت وقت در اختیار داشته باشد، آیا به جا آوردن فریضه‌های مغرب و عشا برایش واجب می‌گردد؟

ج/ يكفي أن يدرك مقدار أربع ركعات قبل الفجر لتلزمه فريضة المغرب والعشاء.

پاسخ:

اگر به اندازه چهار رکعت پیش از سپیده‌دم وقت داشته باشد، خواندن نمازهای مغرب و عشا بر او لازم می‌گردد.

س ۱۴/ وعن صلاة الليل إذا حان وقت صلاة الفجر وهو بعد لم يتمها ورد في الشرائع: (وإن كان قد تلبس بأربع تممها مخففة ولو طلع الفجر) ماذا يعني تتمها مخففة؟

پرسش ۱۴:

در خصوص نماز شب، اگر وقت نماز صبح برسد و او هنوز (نماز شب را) تمام نکرده باشد، در شرایع آمده است (اگر چهار رکعت از نماز شب را خوانده باشد، نمازهای نافله شب را به طور مختصر به پایان می‌رساند گرچه اذان صبح را گفته باشند) منظور از (به طور مختصر به پایان می‌رساند) چیست؟

ج/ مخففة: أي يكتفي بقراءة الفاتحة أو الفاتحة وسورة قصيرة معها، ولا يطيل في قنوته.

پاسخ:

به طور مختصر یعنی به خواندن سوره حمد یا سوره حمد و یک سوره کوتاه همراه آن اکتفا کند و قنوتش طولانی نباشد.

س ۱۵/ ورد في الشرائع: (ویمتد وقتها - رکعتي نافلة الفجر - حتى تطلع الحمرة، ثم تصير الفريضة أولى)، والسؤال: هل يصلي نافلة الصبح بعد طلوع الحمرة المشرقية أداء أم قضاء؟

پرسش ۱۵:

در شرایع آمده است: (وقت نافله صبح تا آغاز سرخی افق ادامه دارد، و بعد از آن اولویت با نماز صبح است). سؤال: آیا نافله صبح را پس از طلوع سرخی مشرق با نیت ادا به جا می آورد یا قضا؟

ج/ إذا طلعت الحمرة المشرقية يصلي الفريضة أداء ومن ثم يصلي نافلة الفجر أداء إذا لم تشرق الشمس، أما إذا أشرقت الشمس بعد أن صلى الفريضة فيصلح نافلة الفجر قضاء إذا أراد.

پاسخ:

اگر سرخی مشرق پدیدار شود، فريضة (نماز واجب) به صورت ادا خوانده می شود و سپس نافله صبح هم ادا خوانده می شود؛ این در صورتی است که خورشید طلوع نکرده باشد، اما اگر پس از به جا آوردن نماز صبح، خورشید طلوع کرده باشد، اگر خواست می تواند نافله صبح را به صورت قضا بخواند.

س ۱۶/ إذا مر ساعة ونصف في الشتاء من بعد أداء صلاة الظهر، هل يجوز لي أن أصلي نوافل العصر قبل صلاة العصر؟ وما هي النية هل تكون أداء أم ماذا؟

پرسش ۱۶:

اگر در زمستان پس از به جا آوردن نماز ظهر، یک ساعت و نیم گذشته باشد، آیا مجاز هستم پیش از نماز عصر نافله های عصر را بخوانم؟ و با چه نیتی؟ با نیت ادا یا چیز دیگری؟

ج/ الأفضل تقديم الفريضة إذا مر وقت النافلة، وتصلي النافلة بعدها أداءً.

پاسخ:

اگر وقت نافله گذشته باشد بهتر است ابتدا فريضة به جا آورده شود و نافله پس از آن با نیت ادا خوانده شود.

س۱۷/ هل يجوز الإتيان بنوافل الظهر بعد مرور نصف ساعة من الزوال؟ وهل اكتفي بها في هذه الحالة قضاءً أم أداءً؟

پرسش ۱۷:

آیا به جا آوردن نافله‌های ظهر نیم ساعت پس از سپری شدن از ظهر جایز است؟ و آیا در این صورت، به صورت ادا خوانده شود یا به صورت قضا؟

ج/ يجوز، ولكن الأفضل أن يأتي بالفريضة ثم بالنافلة أداءً إذا مرّ بعد الزوال نصف ساعة.

پاسخ:

جایز است، اما اگر نیم ساعت از نیمه روز سپری شده باشد بهتر است ابتدا فريضة و سپس نافله را به صورت ادا به جا آورد.

س۱۸/ هل ناشئة الليل تجزي عن نافلة المغرب؟

پرسش ۱۸:

آیا ناشئه شب «ناشئه الليل» به جای نافله مغرب کفایت می کند؟

ج/ يُصلي نافلة المغرب بهيئة ناشئة الليل فيحصل ثواب ناشئة الليل إن شاء الله.

پاسخ:

اگر نافله مغرب به شکل ناشئه شب «ناشئه الليل» خوانده شود -ان شاء الله- ثواب ناشئه شب را دارد.

